

УДК 811.163.3-83

Ирина Бабамова**РАЗГОВОРИ СО ДРАГИ НА ПИСМЕНИТЕ ИСПИТИ
ПО ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА НА ПРЕВЕДУВАЊЕТО**

Ја немав среќата да бидам студент на Драги Михајловски зашто студирав на Групата за француски јазик и книжевност и дипломирав во 1990 г., но имав ретка привилегија, неколку години подоцна, да го споделувам со него времето додека студентите полагаа писмен испит по предметот Теорија и практика на преведувањето на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Во октомври 1992 г. ги правев првите чекори како помлад асистент по предметот што во тоа време го носеше тој назив, Теорија и практика на преведувањето. Предметот беше застапен само во студиските планови и програми за преведувачката насока на групите за англиски, француски и германски јазик и книжевност, а предавањата за идните преведувачи ги држеше проф. д-р Лидија Арсова-Николиќ на македонски јазик. Практиката на преведувањето, вежбите што ги дополнуваа предавањата, ги држеа асистенти од односните катедри. Драги ги држеше вежбите за студентите од преведувачката насока на Катедрата за англиски јазик и книжевност, а јас, вежбите за студентите од преведувачката насока на Групата за француски јазик и книжевност при Катедрата за романски јазици и книжевности. Писмените испити се одржуваа во ист термин за студентите од сите групи, а бидејќи тогашниот број на студенти на трите преведувачки насоки беше многу поголем во споредба со денешниот, испитот се одржуваше во релативно големата просторија што на сите им беше позната како „шееска“, денес Предавална бр.7, во приземјето на факултетската зграда.

- Да ги распоредиме студентите поинаку... седат многу блиску еден до друг?!, гласно размислував пред почеток на едно од моите први дежурствата на писмен испит.

- Не мора, треба да направат матрица на преводливост... не можат да ја препишат, треба да ја откријат.

Како помлад асистент на почетокот на деведесеттите години се имав запознаено со дела од областа на теоријата на преведувањето, пред сè, на француските теоретичари Жорж Мунен, Жан-Рене Ладмирал, Анри Мешоник, како и со дела на теоретичарите Владимир Ивир, Миодраг Сибиновиќ, Борис Хлебев, кои од оваа временска дистанца и перспектива може да ги сметаме за претставници на југословенската школа за теоријата на преведувањето. Но, терминот *матрица на преводливост* го немав сретнато. Знаев за постапката *хиерархизирање на елементите на оригиналот*, за која може да се прочита кај Сибиновиќ (1990), на пример, и врз основа на која се решаваат конкретни проблеми при преведување на изворниот јазик на јазикот-цел, но „матрицата на преводливост“ беше нов термин за мене во тоа време. И, секако, одличен доказ дека учењето продолжува и по завршувањето на студиите, а знаењето постојано се надградува. Разговорите со Драги на теми од теоријата и практиката на преведувањето имаа свој удел во тоа мое согледување, па, така, „чувањето на студентите“ во термините за писмен испит по овој предмет во испитните сесии, што во деведесеттите години ги имаше многу повеќе отколку денес (јануарска, априлска, јунска, септемвриска, па продолжена октомвриска, ноемвриска и декемвриска за апсолвенти), на моменти прераснуваа во термини за разговор на преведувачки теми: за разликата меѓу смислата и значењето, за матрицата на преводливост како преведувачки метод што Драги го темелел на учењата на светски школи за преведување, главно од XX век, за преведувачките погледи на Јакобсон и на Гентзлер, за терминот *очудување*, што го имал забележано уште во искажувањата на Блаже Конески и во кој ја препознал поврзаноста со концептот *литерарност* на книжевното дело, чие откривање, пак, му било од суштинска важност за правењето матрица на преводливост при книжевното преведување. За дилемите што јас, како почетник и во наставата и во преведувањето во раните деведесетти години ги имав околу изборот на текстови за вежби по преведување од француски на македонски јазик, Драги беше подготвен да даде конкретен совет во секое време. *Any time*, знаеше да одговори тој, во свој стил.

Драги го сметав за особено умешен и храбар при изборот на лексичките преводни решенија во неговите преводи, во кои наидував на зборови

што не ги имав сретнато во македонскиот јазик: *на збор-ѝријаѝтели, ва-ди-каѝи-и-клечи робови, земи-беѝајковци*, на пример, во неговиот превод на македонски јазик со наслов *Тимон од Аѝина* (Михајловски, 2006). Особено драгоцена за мене беше размената на мислења со Драги околу лексиката за која се двоумев да ја употребам во некои преводи од француски на македонски јазик што ги работев во тоа време. Ми помагаше во тестирањето на нивниот ефект во јазикот-цел, македонскиот јазик.

- Завлези во сокаците на јазикот – советуваше Драги – можеби решението е таму.

Еден од разговорите со него за време на заедничките испитни дежурства придонесе за мојата одлука да го употребам зборот *мечѝаење* наместо зборот *сонување* како преводно решение за францускиот збор *réverie* во еден од моите преведувачки предизвици во деведесеттите години, големите текстови (*les grands textes*) на Гастон Башлар.

Д-р Драги Михајловски со своите размислувања за преведувањето и за преводите внесе квалитативна промена во наставата по Теорија и практика на преведувањето, не само поради осовременувањето на наставните содржини по овој предмет, туку и поради ретко пријатниот начин на пренесување на своите преведувачки знаења на своите слушатели и соговорници. Тој направи поместување на границите во теориска смисла, понудувајќи свој пристап, свој метод на преведување, своја матрица на преводливост. Ние, неговите колеги, преведувачите и студентите, го следиме тој пристап како водилка во преведувачкиот занает. Лично, од разговорите со колегата Драги Михајловски научив многу за теоријата и практика на преведувањето, особено за книжевното преведување. И, ми беше огромна чест што е мој колега и рецензент при секое мое академско напредување, од асистент до редовен професор. Искрено му благодарам.

Библиографија:

Сибиновић, М. 1990. *Нови ориѝнал. Увод у ѝревођење*. Београд: Научна књига.
Михајловски, Д. 2006. *Под Вавилон. Загачаѝа на ѝреведувачоѝи*. Скопје: Каприкорнус.